

VAKUFI DŽEMATA GORNJE I DONJE PREKOUNJE U BIHAĆU*

Suad MAHMUTOVIĆ

UDK 061.27:28-747(497.6 Bihać)(091)

SAŽETAK: Ovaj rad nudi informacije, utemeljene na višegodišnjem istraživanju, o dva iznimno važna vakufa u Bihaću. Jedan od njih, vakuf džamije Gornje Prekounje više ne postoji. Nema više ni istoimene džamije, a zemljište na kojem se nalazila je evidentirano kao društvena svojina. U ovom radu prezentirano je i nekoliko bihaćkih vakufnama čiji se uvjeti, samo nekoliko decenija nakon uvakufljenja, uopće ne poštuju, što je praksa i sa nekim drugim vakufima u Bihaću, ali i na području cijele BiH. U istraživanju su korišteni dokumenti iz privatne arhive Sadika ef. Ribića i Arhiva USK.

Ključne riječi: Vakuf džamija Gornje Prekounje, Donje Prekounje, vakufnama, proračuni vakufa, nacionalizacija, eksproprijacija.

Vakufi prekounjskih džemata

Džemat Prekounje je u svom sastavu svojevremeno imao tri džamije: Gornje Prekounje,¹ Donje Prekounje² te Hadžića džamija, o kojoj smo ranije pisali.³ Danas se u ovom džematu nalazi samo jedna skromna džamija koja je imala drvenu munaru. Nije poznato kad je sagrađena, jer nema natpisa iznad ulaza (Mujezinović, 1998, str. 67). Ova munara je poslije Drugog svjetskog rata zamijenjena betonskom, dok je imamska kuća duže vrijeme bila uzurpirana. Što se tiče sadašnjeg stanja vakufske imovine, ona trenutno, temeljem posjedovnih listova evidentiranih u katastru, iznosi ukupno 58.897 m².

Vakuf džamije Gornje Prekounje

U posjedu vakufa nekada je samo džemat Gornje Prekounje imao 92.546 m² zemlje, od čega je danas u gruntovnici upisano ukupno 34.583 m² u svojstvu vakufa, dok se 50.178 m² ne vode kao vakuf, a 7.785 m² su evidentirani kao društvena svojina.

Ovaj džemat je nekada posjedovao 4 kuće u vlasništvu vakufa, i to: kuća, kućište i dvorište broj 100 u površini od 200 m², broj 46 sa 150 m² kojima je vakuf suvlasnik sa 7/40, broj 43 površine 510 m² sa suvlasničkim dijelom od 1/11, kuću i dvorište bez broja koju je uvakufio Uzeir Saračević, sin Mehe, iz Bihaća, te kućište

sa dvorištem u površini od 197 m² koje se i danas vodi na vakufu sa 1/2.

U Proračunima vakufa u Bosni i Hercegovini za 1889. godinu se navodi da su ukupni troškovi "Gornja Prekouna" džamije iznosili 88 forinti, i to: plata imama 58, mujezina 15 te rasvjeta džamije 14 forinti. Dohodak od jedne njive je iznosio 8 forinti, a murabehat (dobit) od glavnice (u iznosu od 800 forinti) te godine je iznosila 80 forinti, odnosno 10 %. Mutevelija je bio Mehmed Piralčić.⁴ Prihodi ovog vakufa su 1912. godine iznosili 243 krune, kao i rashodi, i to: 24 na ime uprave, 160 za vjerske službenike te 22 krune na ime

* U istraživanju su korišteni dokumenti iz privatne arhive Sadika ef. Ribića i Arhiva USK. S obzirom da se radi o nesređenoj arhivskoj građi, a radi lakše klasifikacije, za nju su u podnožnim napomenama korištene kratice ASR i AUSK.

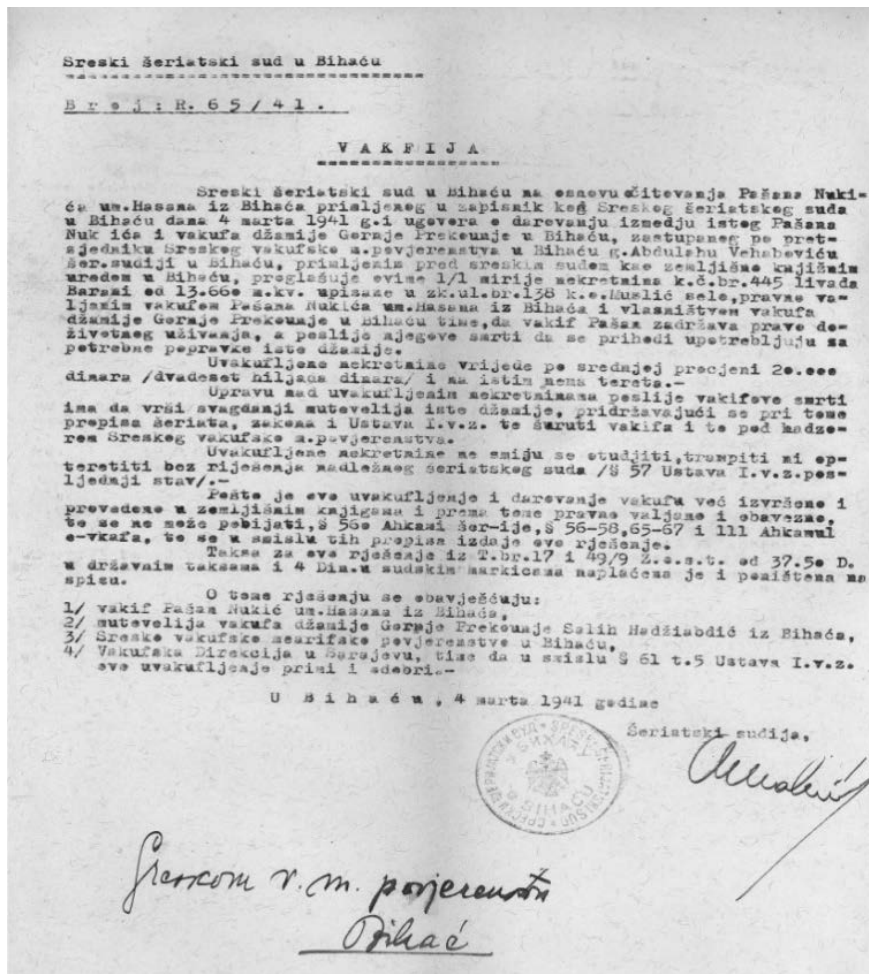
¹ Na vakufu džemata Gornje Prekounje se vodi parcela broj 5/372 pod nazivom "Džamija sa grobljem", broj gruntovnog

izvoda 186, u ukupnoj površini od 1.178 m², a upisana je kao društvena svojina.

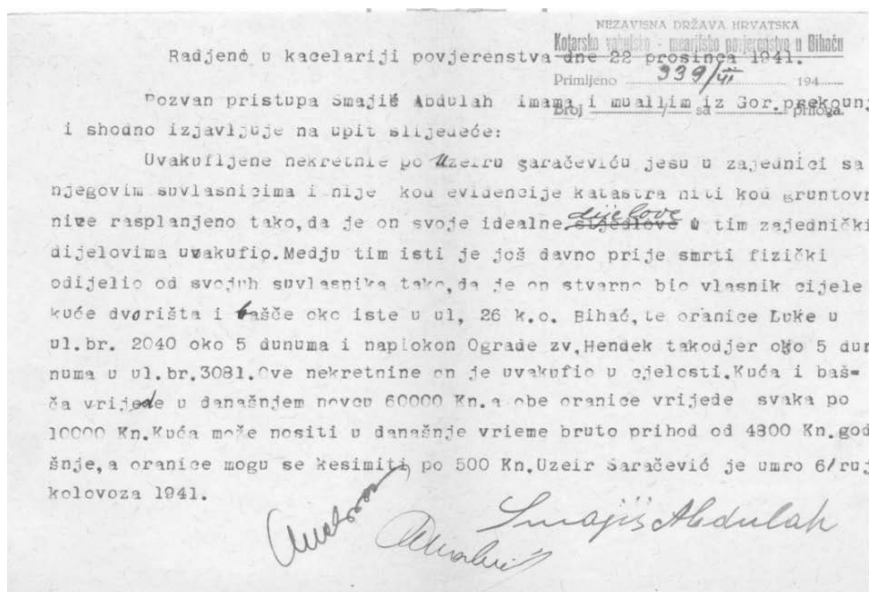
² Na vakufu džemata Donje Prekounje je evidentirana parcela broj 5/83 pod nazivom "Džamija sa prostorom", broj gruntovnog izvoda 204, u ukupnoj površini od 446 m². Na istom gruntovnom ulošku se nalaze još i parcele broj 5/81, "Greblje" sa 310 m², te parcela broj 5/82, "Greblje" u površini od 305 m².

³ Ova džamija se vodi u gruntovnom izvodu broj 1418, broj parcele 5/130, gradilište sa dućanom i džamijom površine 86 m². Na istom gruntovnom izvodu je i parcela broj 5/129 u površini od 216 m², a vodi se kao gradilište.

⁴ Proračun vakufa u Bosni i Hercegovini za godinu 1889, sastavljen po Zemaljskom vakufskom povjerenstvu u Sarajevu, strana 739.



Vakfija iz 1941. godine



Zapisnik Kotarskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Bihaću od 22. 12. 1941. godine

⁵ Proračuni vakufa u Bosni i Hercegovini za godinu 1912, Islamska dionička štamparija Sarajevo

⁶ Proračuni vakufa Bosne i Hercegovine za 1913. godinu, Štamparija "Naroda", Sarajevo, 1913. godina, strana 22.

⁷ Uredovna opomena broj 537 od 17. 6.

1913. godine u kojoj navedeni imam traži svjedodžbu u svrhu opraštanja od vojničke dužnosti. U potpisu je izvjesni Dizdarević. ASR

⁸ Vakfija broj R. 65/41 od 4. 3. 1941. godine, registrovana u Sreskom šerijatskom sudu u Bihaću. AUSK

vjerskih svečanosti.⁵ U Proračuni-
ma vakufa Bosne i Hercegovine za
1913. godinu se navodi da je vakuf
džamije Gornje Prekounje u Bihaću
imao ukupne prihode od 250 kruna,
rashod u iznosu od 234, te višak od
16 kruna. Tu spadaju: plata imamu
160, muteveliji 24, rasvjeta džami-
je 20, murabeha (dobit) od glavni-
ce 160, zakup od njive 20, iznajmio
Meho Srebrić, te zakup od njive koju
su iznajmili Ibro i Meho Merdanić u
iznosu od 70 kruna. Mutevelija ovog
vakufa je bio Mustafa Hodžić.⁶

Godine 1913. dužnost imama i
sibjan muallima u džematu Gornje
Prekounje je obavljao hafiz Muhamed
ef. Dupanović.⁷ Četvrtog marta 1941.
godine sačinjen je darovni ugovor u
Sreskom šerijatskom sudu u Bihaću, a
potom i vakfija kojom je Pašan Nukić,
sin umrlog Hasana, uvakufio livadu
"Barani", upisanu u z.k. ulošku broj
138, k.č. broj 445, površine 13.660 m²,
u korist vakuf džamije Gornje Preko-
unje. Vakuf ovoga džemata je zastupao
Abdullah Vehabović, šerijatski sudi-
ja i predsjednik Sreskog vakufsko-
mearifskog povjerenstva u Bihaću.⁸
Navodi se da ova zemlja po dunumu
vrijedi 2.000 kuna, a prihod može da
daje oko 2.000 kg sijena, dok bi se za
kesim moglo uzeti oko 1.000 kuna.⁹

Također je Uzeir Saračević, sin
Mehe, iz Bihaća uvakufio imovinu
vrijednu 40.000 dinara, što je podrazu-
mijevalo: kuću, dvorište, bašču te ora-
nicu "Luke" površine oko 5 dunuma i
ograda zvane "Hendek", također oko 5
dunuma.¹⁰ Po procjenama iz perioda
potkraj 1941. godine kuća i bašča su
vrijedile oko 60.000, a oranice svaka
po 10.000 kuna. Kuća je mogla nosi-
ti godišnji prihod od 4.800, dok su se
oranice mogle kesimiti po 500 kuna.
Saračević nije imao vlastitu djecu te
je iz tog razloga navedene nekretnine
i uvakufio, s tim da pravo doživotnog
uživanja ima njegova supruga Lejlja,

kćerka Sulje, rođena Zulić. Nakon nje-
ne smrti, ova imovina će se koristiti
isključivo kao nagrada-plata imamu
navedene džamije, s tim da je dužan
svakog ramazana vakifu hatnu proučiti
te Jasin i šerif svakoga petka.¹¹ Uze-
ir Saračević je umro 6. augusta 1941.
godine. S obzirom da su zemljišne
knjige u kojima se nalazi evidencija
ovog vakufa uništene tokom Drugog
svjetskog rata, nije moguće provjeriti
na kome su danas uknjižene spome-
nute nekretnine, kao ni tačnu kvadra-
turu predmetnih parcela.

Sekcija za gradnju Unske pruge
je 1937. godine pokrenula inicijati-
vu za proširenje željezničke stanice
u Bihaću i iskazala potrebu da se
izvrši eksproprijacija dijela mezara
džemata Gornje i Donje Prekounje,
koje je evidentirano na z.k. ulošku
broj 1303, brojevi katastarskih čes-
tica 365 i 366, površine 1.340 m².¹²
Čak se vodio i spor oko vlasništva
nad ovim nekretninama, pa je pre-
sudom Okružnog suda u Bihaću
br. 65/939 vakufu priznato pravo
vlasništva, kao i pravo na naknadu
u ekspropriacionom postupku. Kao
procjenitelj ispred Državnog erara
Kraljevine Jugoslavije je imenovan
Petar Radošević iz Bihaća, a sud-
ski procjenitelj je bio Spasoje Panj-
ković.¹³ Korespondencija je trajala
godinama oko naknade i iskopa
umrlih, jer je trebalo ekshumirati
ukupno 446 grobova, i to 207 po-
znatog i 239 nepoznatog identiteta.
Za tu svrhu je, po nalazu vještaka

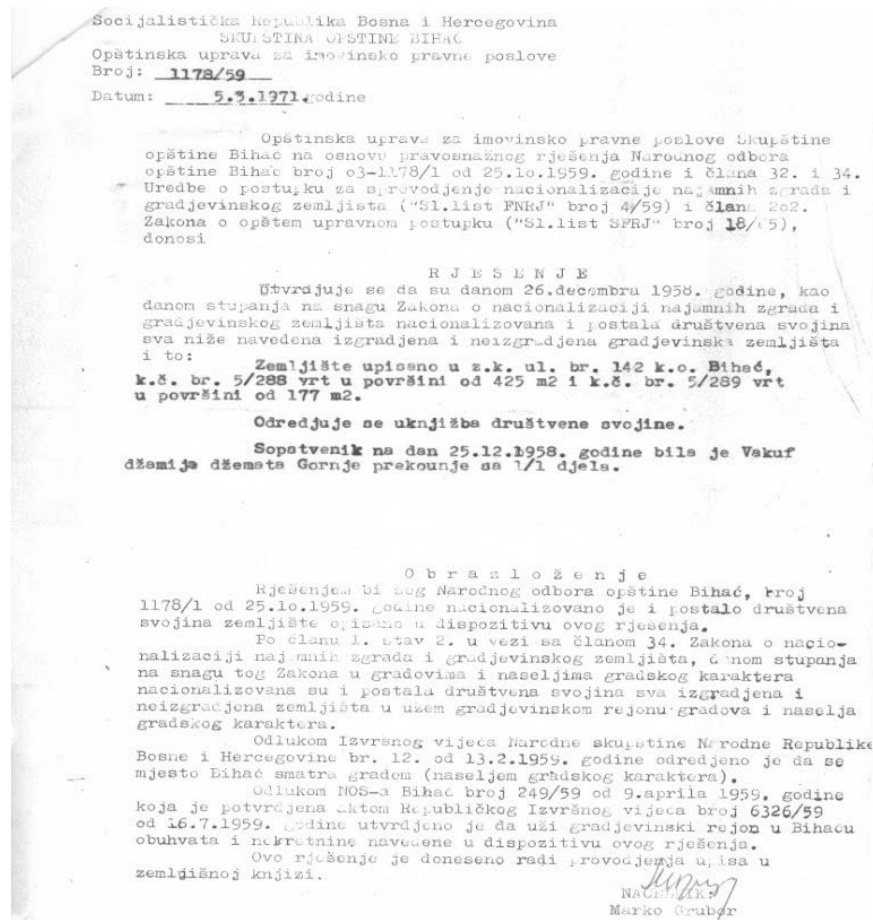
¹¹ Uredovna bilješka Kotarskog vakufsko-
mearifskog povjerenstva u Bihaću broj
108/42 od 28. 5. 1942. godine upućena
Ministarstvu pravosuđa i bogoštovlja
NDH u Zagrebu. ASR

¹² Dopis I sekcije za gradnju Unske pruge
broj 3214. od 12. 12. 1937. godine upu-
ćen Sreskom vakufsko-mearifskom po-
vjerenstvu u Bihaću. ASR

¹³ Zaključak Okružnog suda u Bihaću broj
324/1938 od 8. juna 1938. godine. AUSK

¹⁴ Nalaz vještaka Mehmed ef. Hadžića,
vjeroučitelja, upućen Okružnom sudu
u Bihaću 6. aprila 1941. godine. ASR

¹⁵ Potvrdu o eksproprijaciji nam je dao hadži
Hasan Dizdarić, rođen 1928. godine, du-
gogodišnji mutevelija džemata Harmani
koji je radio na željeznici u to vrijeme.



Primjer rješenja o nacionalizaciji zemljišta vakuf džamije Gornje Prekounje¹⁷

Mehmed ef. Hadžića, vjeroučite-
lja iz Bihaća, predviđen iznos od
110.330 dinara.¹⁴ Ekshumacija je
izvršena nekoliko godina poslije
Drugog svjetskog rata.¹⁵

Nakon Drugog svjetskog rata, va-
kufu džamije džemata Gornje Preko-
unje je oduzeto najatraktivnije zemlji-
šte u nekoliko navrata. Tako bilježimo
da je parcela površine 700 m² koja se

nalazi na k.č. broj 403/1 izuzeta od
vakufa džamije Gornje Prekounje i
dodijeljena Dupanović Đuli u svrhu
izgradnje porodične stambene zgra-
de. Ona je oduzeta temeljem rješe-
nja SO Bihać broj PD-04/II-684/63
od 29. 1. 1964. godine. Naknada nije
isplaćena vakufu s obzirom da novi
korisnik nije isplatio Opštini dužnu
naknadu od 140.000 dinara.¹⁶

¹⁶ Dopis Imovinsko-pravne službe SO
Bihać upućen Komisiji za vjerska pi-
tanja SO Bihać 17. 2. 1965. godine
bez broja protokola. AUSK

¹⁷ Član 1 Zakona o nacionalizaciji glasi:
Nacionalizuju se i postaju društvena
svojina najamne stambene zgrade i na-
jamne poslovne zgrade. U gradovima i
naseljima gradskog karaktera naciona-
lizuju se i postaju društvena svojina i
gradjevinska zemljišta.

Član 34: Smatraju se građevinskim
zemljištima i nacionalizuju se sva iz-
građena i neizgrađena zemljišta, koja
se nalaze u užim građevinskim rejo-
nima gradova i naselja gradskog ka-
raktera. Koja se mesta smatraju grado-
vima i naseljima gradskog karaktera,

određuje Republičko izvršno veće. Uži
građevinski rejon određuje, na predlog
opštinskog narodnog odbora, Sreski
narodni odbor posebnom odlukom do-
netom na sednicama oba veća. Odluku
o užem građevinskom rejonu potvrđu-
je Republičko izvršno veće. Uži gra-
đevinski rejon može obuhvatiti samo
ono područje koje je već urbanistički
izgrađeno i koje će prema planiranju
stambenoj i komunalnoj izgradnji
biti izgrađeno u doglednom vremenu.
Odluku o užem građevinskom rejonu
Sreski narodni odbor dužan je doneti
u roku od mesec dana od dana kada
Republičko izvršno veće odredi mesta
koja se smatraju gradovima i naseljima
gradskog karaktera.

Rješenjem Uprave za imovinsko-pravne poslove Skupštine opštine Bihać, broj 1178/59 od 5. 3. 1971. godine, se utvrđuje da je zemljište upisano u z.k. ulošku broj 141, KO Bihać, k.č. broj 5/568, vrt u površini od 400 m² i k.č. broj 5/287 m², također u površini od 400 m², uknjiženo kao društvena svojina. Obje parcele su bile u vlasništvu vakuf džamije Gornje Prekounje sa 1/1 dijela.

Rješenjem Uprave za imovinsko-pravne poslove Skupštine opštine Bihać, broj 1178/59 od 5. 3. 1971. godine, utvrđuje se da je zemljište upisano u z.k. ulošku broj 142, KO Bihać, k.č. br. 5 /288, vrt u površini od 425 m² i k.č. br. 5/289 u površini od 177 m² uknjiženo kao društvena svojina. Također se napominje da je "sopstvenik" na dan 25. 12. 1958. godine bio vakuf džamije džemata Gornje Prekounje sa 1/1 dijela.¹⁸

U Zapisniku Opštinske uprave za geodetsko-katastarske i imovinsko-pravne poslove broj 08/1-40-70/82 od 9. 2. 1982. godine se konstatuje da je pravosnažnim rješenjem SO Bihać broj 08/1-473-58/81 od 21. 12. 1981. godine izuzeto zemljište upisano u z.k. ulošku br. 220 KO Hatinac, k.č. broj 261/1, oranica "Brodac" u površini od 3.124 m², ranije vlasništvo vakuf džamije Gornje Prekounje. Po novom operatu zemljište je upisano kao k.č. broj 2.481 upisana u p.l. br. 2.088, KO Bihać-grad. Ovaj vakuf više ne funkcioniše, na lokalitetu porušene džamije su sagrađeni privatni objekti, dok se dio vakufske imovine vodi na vakufu džamije Donje Prekounje.

Vakuf džamije Donje Prekounje

Džemat Donje Prekounje je u vlastitom vakufu nekada posjedovao 109.507 m² zemlje, od čega se danas

u gruntnovnici vodi svega 5.872 m² u svojstvu vakufa, 97.440 m² nema status vakufa, a 6.195 m² je evidentirano kao društvena svojina. Ukupno 3 kućišta sa kućama i dvorištima je bilo u vlasništvu vakufa ovoga džemata, i to: kućište sa dvorištem i kućom br. 105 u površini od 420 m², sa 3/5 u korist vakufa, broj 34 površine 145 m² sa 7/8 suvlasničkog dijela u korist vakufa, kuća, kućište, dvorište, škola u površini od 543 m², koje se vode kao društvena svojina,¹⁹ zatim dva kućišta sa dvorištem, i to jedno u površini od 625 m² sa 3/5, te kućište sa dvorištem u površini od 197 m² sa 1/2 u vlasništvu vakufa. U posjedu ovoga vakufa su bila i dva dućana. Pronađena je i vakufnama Salihage, sina Mehmed-age iz Bihaća, od 21. ramazana 1089., odnosno 6. novembra 1678. godine, što govori da je ovaj vakuf funkcionirao prije 335 godina. Vakufnamu prenosimo u cijelosti s obzirom da nije ranije objavljena: "Hvala Allahu koji je svoje najodličnije robove učinio uglednim po tome što svoje imetke troše u raznovrsna dobra djela, Božija milost i spas neka je na Njegova poslanika i vjervjesnika Muhammeda, a.s, najboljeg od svih ljudi. Na traženje Salih-age, sina Mehmed-agina, koji stanuje u mahali Donja Prikouna u Bihaću, ovlašten je i upućen od strane svijetlog šerijatskog suda katib Mehmed - efendića da bi na licu mjesta zapisao ovo o čemu će niže biti riječi, a u svrhu uvakufljenja. Kada je stigao u menzilhanu, koja se nalazi u navedenoj mahali, i kada se sakupilo vijeće šerijatskog suda, navedeni Salih-aga je dao pravno valjanu, na Zakonu zasnovanu Izjavu a u prisustvu Bekir-age, sina Ali-efendića, stanovnika navedene mahale, koga je odredio za muteveliju, u svrhu registracije ovog uvakufljenja, te

drugih svjedoka čija imena su spomenuta na kraju ovog dokumenta, te je potom izjavio: "Vakufim i zaviještam pravno valjano i na vječna vremena, u ime Allaha, neograničenog Gospodara, jednu svoju stambenu kuću koja sadrži tri sobe i jednu verandu (sofa) na katu te jedan abar (konjušnicu) u prizemlju sa zemljištem od četrdeset aršina, što je moje pravo vlasništvo, a nalazi se u navedenoj mahali, ograničeno s jedne strane imanjem Lakić Spase, s druge (naziv imanja nečitak), s treće rijekom Unom, a sa četvrte javnim putem.

Postavljam i sljedeće uvjete (šar-te): Navedena kuća i zemljište neka se posredstvom navedenog mutevelije daju pod zakup. Prihod koji se dobije neka se troši za plaće imama i hatiba cijele spomenute mahale podjednako (u jednakim iznosima). Oni neka dnevno uče po jednu časnu suru Jasin, a nagradu za to neka poklone za svoju dušu. Navedeni Bekir-aga, dok god bude nosio dunjalučku odjeću (dok bude živ), biće mutevelija spomenutog vakufa. Nakon njegove smrti, neka se za muteveliju postavlja njegova muška djeca, njegovi unuci i potomci, i to oni koji su moralno najispravniji i najbolji. Ako, Bože sačuvaj, njegovi potomci izumru, neka se za muteveliju postavi neka pouzdana i povjerljiva osoba, uz znanje i posredovanje predstavnika svijetloga šerijata, koji je ovlašten da daje pravna mišljenja (fetve), koji je kadija i mustija, te uz znanje i mišljenje stanovnika Bihaća. Izmjene u spomenutom vakufu neka budu uvijek u nadležnosti mutevelija vakufa." Izjavivši ovo, on je spomenuto zemljište i kuću, sve slobodno od bilo kakvih smetnji ili tereta (šarwagil), predao navedenom muteveliji. Mutevelija je izjavio da je to preuzeo kao vakuf i da je primio na upravljanje

¹⁸ Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta je stupio na snagu 26. decembra 1958. godine te su ista nacionalizovana i postala društvena svojina. Po članu 1, stav 2 u vezi sa članom 34 Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, danom stupanja na snagu tih zakona u gradovima

i naseljima gradskog karaktera nacionalizovana su i postala društvena svojina sva izgrađena i neizgrađena zemljišta u užem građevinskom rejonu gradova i naselja gradskog karaktera. Odlukom Izvršnog vijeća Narodne skupštine Narodne Republike Bosne i Hercegovine broj 12. od 13. februara 1959. godine određeno je da

se mjesto Bihać smatra gradom (naseljem gradskog karaktera).

¹⁹ Na osnovu pravosnažnog rješenja Komisije za nacionalizaciju pri N.O.O., br. 166/59 od 26. 11. 1959. godine, zemljište sa zgradom na parceli broj 5/243 z.k. izvod broj 5050 se uknjižuje kao društvena svojina, dok je organ upravljanja Skupština opštine Bihać. AUSK

kao što čine i druge mutevelije. Nakon provedene primopredaje (tasdik), navedeni vakif je odlučio da odustane od nagodbe i odlučio se na prividan spor, te je sa spomenutim mutevelijom stupio u raspravu, izjavljujući: "Vakufljenje nekretnina je po pravnom mišljenju odabranog imama, imam Azama, najstarijeg učenjaka-pravnika, koji je svjetionik naroda, koji razotkriva sumnje i nedoumice, pravno valjano, ali se tretira kao pozajmica (ima pravni status pozajmice) i ne može imati status obaveznosti i neopozivosti, pa je dozvoljeno odustati od spomenutog uvakufjenja. Zabtijevam da se spomenuta kuća povrati u moje vlasništvo kao što je ranije bila." Kada je to izjavio, navedeni mutevelija mu je odgovorio ispravnim i zadovoljavajućim odgovorom, izjavivši: "Premda po mišljenju imam Azama, kako je već objašnjeno, po ovom pitanju nema mjesta sumnji i nejasnoći, veliki poznavatelj teologije i prava (arif-i samedani), Abu Yusuf, poznat kao drugi imam (tj. poslije imam Azama – Ebu Hanife), smatra da, kada vakif izjavi: "Uvakufio sam!", a po mišljenju velikog učenjaka (Imam Rabbani) Muhammeda b. Hasan al-Šaybanija, nakon predaje uvakufjenog dobra muteveliji, s napomenom da se vakufi na vječna vremena, uvakufjenje postaje obavezno i neopozivo." Izjavivši to, on nije pristao da (uvakufjeno dobro) vrati i preda (vakifu), te su se tako raspravljali u prisustvu navedenog katiba. Kada je svaki od njih zatražio da se parnica okonča, navedeni katib je smatrao da je bolje i preče da zadovolji stranu vakufa, svjestan različitih stavova među velikim imamima, uvažavajući sve činjenice vezane za registraciju vakufa, pa je kao opunomoćenik izrekao pravno valjanu i zakonitu presudu o neopozivosti navedenog vakufa, koja se mora uvažavati. Kada je (katib) sa

opunomoćenim izaslanicima došao na sud i podnio Izvještaj o onome što se dogodilo, navedena presuda je od strane suda bila provedena. "Niko nema pravo izmijeniti ono što je čuo, jer će grijeh pasti na one koji mijenjaju, a Allah sve čuje, i sve zna". Svjedoci ovog uvakufjenja su: Hasan-efendija, Muhammed-aga i Hasan-aga, članovi vijeća Vrhovnog suda, Muhamed-efendija, sekretar Vrhovnog suda, hadži Hasan-aga, Burzić Ibrahim-aga, Piralčić Mehmed-aga, Muharem-aga Delić, dizdar, Hošić Salih-aga, Sarač Muharem-aga, i drugi. Uvakufjenje je obavljeno pred vršiocem dužnosti kadije u Bihaću Osman ef. - zade Seyyid Muhammed Arifom.²⁰ Prividni spor koji je spomenut u ovoj vakufnami je poznata pravna praksa prilikom uvakufjenja.

Na taj način vakuf postaje neopoziv i kao takav ima status djela trajne vrijednosti za kojeg vakif ima nagradu na oba svijeta.

Iz Proračuna vakufa u Bosni i Hercegovini za 1889. godinu je vidljivo da su ukupni troškovi "Donje Prekouna" džamije iznosili 65, te rasvjeta džamije 5 forinti. Kirija za 2 dućana je iznosila 12 forinti, a murabehat (dobit) od glavnice (u iznosu od 580 forinti) te godine je iznosila 58 forinti, odnosno 10%. Mutevelija ovog vakufa je bio Ali ef. Midžić.²¹ Prihodi ovog vakufa su 1912. godine iznosili 244 kruna, a rashodi 233, i to: 24 na ime uprave, 148 za vjerske službenike, 130 kruna na ime vjerskih svečanosti te 15 kruna za popravke.²² Kako nema kirije za dućane, pretpostavlja se da više nisu bili u vlasništvu vakufa. U Proračunima vakufa Bosne i Hercegovine za 1913. godinu se navodi da je vakuf džamije Donje Prekounje u Bihaću imao ukupne prihode od 364 kruna, rashod u iznosu od

296, te višak od 68 kruna. Tu spadaju: plata imamu 160, muteveliji 25, mujezinu 60, rasvjeta džamije 30, popravak džamije 15, porez 6, murabeha (dobit) od glavnice 214, zakup od njive 30, iznajmio Bego Midžić, te kirija za mektebi ibtidaiju 60 kruna. Mutevelija ovog vakufa je bio Mustafa Hodžić.²³

U Bihaću je otvoren vakufski konvikt 15. 4. 1915. godine. Školske 1916/1917. godine u ovom konviktu je bilo 26 pitomaca-srednjoškolaca i po broju istih je spadao u najmanje u Bosni i Hercegovini, iako je ovaj kraj bio jedan od najnaseljenijih muslimanskim življem. Razlog je u tome što su ovdašnji muslimani vrlo slabo pohađali osnovne škole koje su bile temelj za kasnije srednjoškolsko obrazovanje. (Jahić, 2010, str. 30-31) Zgrada je bila vlasništvo Ujedinjenih gradskih vakufa, sagrađena na parceli vakufa džamije Donje Prekounje uz pomoć ehalije, a služila je u svrhu mekteba sve do osnivanja vakufskog konvikta. Naime, Vakufska centrala je sve svoje konvikte predala na upotrebu društvu Gajret uz određenu najamninu koja zapravo nikada nije ni plaćana. Spomenuta zgrada je imala 8 velikih i 5 nužnih prostorija. U prosjeku je tu bilo smješteno oko 40 pitomaca, dok ih je 1939. godine bilo svega 25. To je bio razlog zbog kojeg je Kotarsko vakufsko-mearifsko povjerenstvo u Bihaću uputilo molbu Ulema međžlisu i Vakufskoj direkciji da traže od Glavnog odbora Gajreta da im ustupi dio prostorija u prizemlju za potrebe mekteba u Gornjem Prekounju. Na taj način ovaj objekt bi dobio namjenu zbog kojeg ga je narod i sagradio.²⁴ Zgrada je oduzeta 1959. godine. Na osnovu pravosnažnog rješenja Komisije za nacionalizaciju pri N.O.O., br. 166/59 od 26. 11. 1959.

²⁰ Ova vakufnama je zavedena 30. ejlula-septembra 1899, a nalazi se u Sidžilu vakufnama Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu. Tekst vakufname je na turskom jeziku, na određenim mjestima nečitak, u prijevodu Fehima Nametka. Vakufnama do sada nije objavljena.

²¹ Proračun vakufa u Bosni i Hercegovini za godinu 1889., sastavljen po Zemaljskom vakufskom povjerenstvu u Sarajevu, strana 739.

²² Proračuni vakufa u Bosni i Hercegovini za godinu 1912., Islamska dionička štamparija Sarajevo

²³ Proračuni vakufa Bosne i Hercegovine za 1913. godinu, Štamparija "Naroda", Sarajevo, 1913. godina, strana 21.

²⁴ Dopis Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Bihaću upućen Ulema međžlisu u Sarajevu pod brojem 464/38 od 20. februara 1939. godine. ASR

godine, zemljište sa zgradom na parceli broj 5/243 z.k. uložak broj 5050 se uknjižuje kao društvena svojina, dok je organ upravljanja Skupština opštine Bihać, a evidentirano je kao kuća, kućište i dvorište – škola u površini od 543 m². Bivši vlasnik je vakuf džamija Donje Prekounje - Hadžići. Naknada nije određena.²⁵

U Pregledu nacionalizovanih zgrada i poslovnih prostorija, kao i određivanju naknada za njih stoji da se u Ulici 27. juli, na broju 17, u Bihaću nalazi zgrada sa 8 poslovnih prostorija u vlasništvu vakuf džamije Donje Prekounje koje su nacionalizovane, te da za njih nije doneseno rješenje o naknadi.²⁶ Odbor Islamske vjerske zajednice je tražio od Skupštine opštine Bihać da se poslovno - stambena zgrada u Bihaću, Ulica krupska broj 2, u kojoj se nalaze prostorije PIK-a "Sljeme" Zagreb, radne jedinice "Una" u Bihaću, prenese u vlasništvo i posjed Odbora IVZ Bihać na ime vrijednosti gore spomenute nacionalizovane poslovne zgrade u Bihaću, u Ulici 27. juli, ranije vlasništvo vakuf džamije Donje Prekounje. Ova molba je odbijena uz napomenu da se radi o privatnom vlasništvu.²⁷ U Pregledu nacionalizovane imovine vjerskih zajednica na području SO Bihać navodi se da je nacionalizovana jedna poslovna zgrada površine 618,80 m² te da je koristi Osnovna škola "Stana Sučević" u Bihaću. Radi se o istom objektu koji se gore spominje u nešto manjoj površini. Također se

u ovom Pregledu navodi da je procijenjena vrijednost navedene nacionalizovane imovine 27.220.80 dinara.²⁸ I ovdje se napominje da naknada nikada nije isplaćena. U toj zgradi je do agresije na Bosnu i Hercegovinu bila smještena navedena Osnovna škola. Tokom rata u ovom objektu je bila Komanda 502. slavne brdske brigade 5. korpusa Armije Republike BiH, a od 1993. godine u njemu je smješteno Muftijstvo bihaćko.

Kao i drugim gradskim vakufima, oduzeto je i zemljište vakuf džamije Donje Prekounje. Tako je, temeljem rješenja Narodnog odbora opštine Bihać, Odjeljenja za finansije, broj 1178/1 od 25. 10. 1958. godine zemljište upisano kod Sreskog suda u Bihaću, z.k. izvod broj 204, površine 687 m² KO Bihać, uknjiženo kao općenarodna imovina u korist NOO Bihać. Raniji vlasnik je bio vakuf džamije Donje Prekounje sa 1/3 dijela. Ovo rješenje je postalo pravomoćno odlukom Sreskog suda broj 1178/1 od 11. 4. 1960. godine. Za proširenje Ulice 27. juli u Bihaću i izgradnju pločnika oduzeto je od ovog vakufa 792 m² a da o tome nije doneseno rješenje o izuzimanju niti o naknadi. Također je doneseno rješenje od strane SO Bihać broj VL-04/II-684/63 od 29. 1. 1964. godine o oduzimanju zemljišta (greblje) u ukupnoj površini od 1.061 m². Rješenje o naknadi nije doneseno.²⁹ Rješenjem Uprave za imovinsko-pravne poslove Skupštine opštine Bihać

broj 1178/59 od 3. 3. 1971. godine se utvrđuje da je zemljište upisano u z.k. uložku broj 204, KO Bihać, k.č. br. 5/83, prostor oko džamije u površini od 446 m², (džamija uništena u toku Drugog svjetskog rata),³⁰ k.č. br. 5/81, greblje u površini od 310 m², k.č. br. 5/82, greblje površine 305 m², k.č. br. 5/484, dvorište površine 174 m², k.č. br. 301/1, oranica "Hanovi" površine 2.390 m², te k.č. br. 301/2, oranica "Hanovi" u površini od 910 m², uknjiženo kao društvena svojina.

U napomeni stoji da je "sopstvenik" na dan 25. 12. 1958. godine bio vakuf džamije džemata Donje Prekounje, zvane Midžić u Bihaću sa 1/1 dijela.

Vakuf džamije Donje Prekounje je dosta slabo funkcionirao šezdesetih godina prošloga stoljeća. Naime, u odobrenom budžetu Povjerenstva IVZ Bihać za 1963. godinu se navodi da je prihod ovoga džemata za tu godinu iznosio 7.000 dinara, kao i rashod, što je za to vrijeme znatno nizak iznos prihoda u odnosu na druge bihaćke vakufe.³¹ Džemat Donje Prekounje pod ovim nazivom funkcionira i danas. Džamija je u dosta lošem stanju, a džematska kuća u izgradnji.

Valja posebno naglasiti da se obligacije iz spomenutih vakufnama, svega nekoliko decenija nakon uvakufljenja, uopće ne poštuju, iako je poznato šerijatsko načelo da *uvjeti vakifa imaju snagu slova Zakonodavca*.

²⁵ Dopis Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Bihaću broj 464/38 od 20. februara 1939. godine. ASR

²⁶ Ovaj Pregled je sastavljen 1. 3. 1968. godine, bez broja protokola, a potpisuje ga Asim Čurtović. AUSK

²⁷ Dopis broj 07-462-841/71 od 23. 2. 1972. godine upućen Opštinskom javnom pravobranilaštvu od strane Uprave za imovinsko-pravne poslove Skupštine opštine Bihać. Tu se napominje da se predmetna zgrada koju traži Odbor IVZ Bihać vodi

kao vlasništvo Badnjević Sulejmana, zv. Sulje, um. Muhameda iz Bihaća. On je prodao spomenutu zgradu Sreskom zadružnom savezu u Bihaću po cijeni od 1.700.000 starih dinara. Taj iznos je primio putem priznanice, a ne ugovora. AUSK

²⁸ Pregled nacionalizovane imovine vjerskih zajednica na području SO Bihać od 27. 8. 1970. godine. AUSK

²⁹ Dopis Imovinsko-pravne službe SO Bihać upućen Komisiji za vjerska pitanja SO Bihać 17. 2. 1965. godine bez

broja protokola. Nisu se mogli utvrditi brojevi katastarskih čestica, kao ni gruntovnih izvoda na kojima su evidentirani ovi vakufi, s obzirom da je dokumentacija uništena tokom Drugog svjetskog rata, a u ovim dokumentima se ne spominju. AUSK

³⁰ Dopis Povjerenstva IVZ Bihać broj 209/1 od 24. 6. 1960. godine. Ovdje džamija i prostor zauzimaju 516 m². ASR

³¹ Dopis Povjerenstva IVZ u Bihaću upućen Starješinstvu IVZ u NRBiH, broj 218/1 od 21. 4. 1963. godine. ASR

Izvori i literatura

Neobjavljena arhivska građa iz privatne arhive Sadika ef. Ribića
Arhiv Unsko-sanskog kantona
Proračun vakufa u Bosni i Hercegovini za godinu 1889., sastavljen po Zemaljskom vakufskom povjerenstvu u Sarajevu
Proračuni vakufa u Bosni i Hercegovini

za godinu 1912., Islamska dionička štamparija Sarajevo
Proračuni vakufa Bosne i Hercegovine za 1913. godinu, Štamparija "Naroda", Sarajevo, 1913. godina
Jahić, Adnan, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke*

Jugoslavije (1918 - 1941), Biblioteka BOSANA, bošnjački pisci u Hrvatskoj, Mtg-topograf d.o.o., Zagreb, 2010. godina
Mujezinović, Mehmed, *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine*, knjiga 3, Sarajevo – Publishing, 1998. godina

الموجز

أوقاف مسجد غورني بريكوأوني ودوني بريكوأوني في بيهاش

سعاد محموتوفيتش

يقدم هذا العمل معلومات مستندة إلى أبحاث استغرقت سنوات طويلة، عن وقفين مهمين جدا في بيهاش، أحدهما وقف مسجد غورني بريكوأوني والمندر، حتى إن المسجد نفسه اندثر، وتم تسجيل الأرض التي كان المسجد يقوم عليها ضمن الممتلكات العامة. وتم في هذا العمل عرض عدد من حجج الأوقاف في بيهاش، والتي لم تعد الشروط الواردة فيها تنفذ بعد انقضاء بضعة عقود من الزمان على حبسها، وقد لحق هذا المصير بأوقاف أخرى في بيهاش وفي البوسنة والمهرسك كلها. وقد استند هذا البحث إلى أرشيف الشيخ صادق ربييتش الخاص وأرشيف إقليم أونسكو سانسكي.

الكلمات الرئيسية: وقف مسجد غورني بريكوأوني ودوني بريكوأوني، حجة الوقف، حسابات الوقف، التأمين، الاستملاك.

Summary

WAQFS OF GORNJE I DONJE PREKOUNJE
JAMAAT IN BIHAĆ

Suad Mahmutović

This article offers information, based on many years of research, about two very significant waqfs in Bihać. One of these, waqf of Gornje Prekounje mosque, no longer exists. The mosque itself is also no longer there and the land on which it once stood is now registered as a public property. This article also presents a number of waqfnamas of Bihać, where we found that, just few decades after endowment, the conditions listed in waqfnama are not applied. This is the case with some other waqfs in Bihać and throughout B&H. In this research we used documents from private archive of Sadik ef. Ribić and from the Archive of Una-Sana Canton.

Key words: Waqf Gornje Prekounje mosque, Donje Prekounje, waqf accounts, nationalization, expropriation